

EPHEMERIDES LITURGICAE 138 (2018), nr 1–2

W pierwszym numerze „Ephemerides Liturgicae” opublikowane zostały trzy artykuły oraz dekret Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów *Laetitiae plena*.

Lucio Bonora jest autorem artykułu *L’opera liturgico – pastorale del Beato A.G. Longhin, vescovo di Treviso (1904–1936)*; („Dzieło liturgiczno-pastoralne błogosławionego A.G. Longhina, biskupa Treviso [1904–1936]”), s. 3–50). Studium ukazuje poglądy, duszpasterską wrażliwość i podejmowane dzieła błogosławionego kapucyna A.G. Longhina, analizując zarówno jego nauczanie, jak i działalność pastoralną. Pozwala nam prześledzić stopniowy rozwój pogłębianego rozumienia liturgii w diecezji Treviso, który przejawiał się w konkretnych działaniach duszpasterskich w parafiach, prowadzących do lepszego rozumienia obrzędów, aktywnego udziału wiernych w liturgii (zwłaszcza rozwój śpiewu liturgicznego), przywrócenia centralnego miejsca Eucharystii i częstej Komunii św.

Philip Beitia przedstawia kolejny fragment swoich studiów o odnowionym po 1969 r. kulcie męczenników pt. *Les fêtes des martyrs dans les livres issus de réforme liturgique de Vatican II: Saint Cécile et autres martyrs célébrés à Rome* („Święta męczenników w posoborowych księgach liturgicznych: święta Cecylia i inni męczennicy czczeni w Rzymie”, s. 51–97). Studiowane są odpowiednie teksty *Missale Romanum*, *Lectioarium* i *Liturgia Horarium* i wydobywana ich myśl teologiczna. Autor bierze pod uwagę dowolne wspomnienia świętych tradycyjnie związanych z Rzymem (miejscami kultu), np. św. Hipolita, św. Sebastiana, św. Pankracego, obowiązkowe wspomnienie św. Cecylii, wspomnienia wybitnych starożytnych świętych (św. Polikarp, św. Perpetua i św. Felicyta, św. Ireneusz), a także tych, których kult stał się w Rzymie popularny (m.in. św. Wincenty, św. Błażej, św. Agata, św. Kosma i św. Damian, św. Łucja).

Cuthbert Johnson OSB omawia temat obecności świętych z tytułem „Doktora Kościoła” w aktualnych księgach liturgicznych w artykule *The Doctor of the Church and the Current Liturgical Books* („Doktorzy Kościoła i współczesne księgi liturgiczne”, s. 98–118). Bada teksty liturgiczne związane z ich kultem, a także teksty ich autorstwa wykorzystane w księgach liturgicznych. Zwraca uwagę na nowe kryteria przyznawania tego tytułu świętym, proponując pewne modyfikacje.

Podnosi kwestie dalszego rozszerzenia tej kategorii świętych i znaczenia ich tytułu dla współczesnego duszpasterstwa.

Pierwszy numer „EL” z 2018 r. zamyka publikacja dokumentu Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów – dekretu *Laetitiae plena* (z 11.02.2018) wprowadzającego obowiązkowe wspomnienie NMP Matki Kościoła do powszechnego kalendarza rzymskiego razem z tekstami liturgicznymi (w języku łacińskim) i komentarzem kard. Roberta Saraha, prefekta Kongregacji (s. 119–128).

Drugi numer „Ephemerides Liturgicae” z 2018 r. zawiera pięć artykułów, recenzje trzech książek oraz publikuje nowy dokument Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

Philips Beitia kontynuuje swoje studium o świętach i wspomnieniach męczenników (rozważania zapoczątkowane w poprzednich numerach „Ephemerides Liturgicae”) w artykule *Les fêtes des martyrs dans les livres issus de la réforme liturgique de Vatican II: les martyrs du Moyen-Âge et des siècles récents* („Święta męczenników w posoborowych księgach liturgicznych: męczennicy Średniowiecza i ostatnich wieków”, s. 129–158). Analizuje materiał liturgiczny aktualnego Mszału Rzymskiego, Lekcjonarza i Liturgii godzin. Wskazuje na jego źródła, sposób ich wykorzystania i sukcesywnie wydobywa teologię męczeństwa. Wśród męczenników średniowiecznych znajdują się święci: Stanisław, Bonifacy, Wacław i Tomasz z Canterbury. Męczennicy czasów nowożytnych i współczesnych uwzględnieni w artykule to m.in.: św. Jozafat, św. Jan Fisher i św. Tomasz More, św. Paweł Miki i towarzysze, męczennicy z Ugandy (Karol Lwanga i towarzysze), św. Maria Goretti.

Franco Manzi jest autorem artykułu *The Pauline Notion of Filial Adoption in Three Collects of the Roman Missal* („Pawłowe pojęcie usynowienia w trzech kolektych Mszału Rzymskiego”, s. 159–180). Pawłowe pojęcie „usynowienia” obecne jest w wielu tekstach posoborowego Mszału Rzymskiego. Analizowane są trzy kolekty: z 13., 19. i 23. niedzieli zwykłej, w których „usynowienie” wysuwa się wyraźnie na pierwszy plan. W swoim teologiczno-biblijnym studium wyjaśnia ich treść, dokonując egzegezy fragmentów listów św. Pawła, które zawierają omawiane pojęcie.

Anthony Ward w artykule *The Oration of the Formularies for All Saint in the Missal of Paul VI* („Oracje formularzy o Wszystkich Świętych w Mszału Pawła VI”, s. 181–219) zajmuje się dwoma formularzami mszalnymi o Wszystkich Świętych (na dzień 1.11 i z wotywy). Odszukując źródeł historycznych dzisiejszych oracji w dawnych sakramentarzach i w mszałach przedsoborowych, pokazuje, jak wpisują się one w tradycyjny model euchologii obrządku łacińskiego. Głównym wzorem posoborowego formularza okazuje się Msza o Wszystkich Świętych z Mszału Paryskiego z 1738 r.

Nicolae Preda prezentuje studium z zakresu wschodniej tradycji liturgicznej (bizantyjskiej) na temat *The Prayer „God of the Spirits...” A brief Historical and Liturgical Analysis* („Modlitwa Boże duchów... Krótka analiza historyczna i liturgiczna”, s. 220–232). Analizowana modlitwa stanowi nieodłączną część obrzędów pogrzebowych tradycji bizantyjskiej i jest jedną z najstarszych modlitw chrześcijańskich za zmarłych. Jeden z kodeksów z 1522 r. przypisuje nawet jej autorstwo św. Bazylemu Wielkiemu. Tekst tej modlitwy można dziś odnaleźć także w innych wschodnich obrządkach tradycji antiocheńskiej i aleksandryjskiej.

Ostatni artykuł numeru, Sameha Farouka Solimana, nosi tytuł *Classical Greek Quotations in Eastern and Western Liturgie* („Greckie cytaty klasyczne we wschodniej i zachodniej liturgii”, s. 233–241). Stwierdza on, że liturgie chrześcijańskie odwołują się czasami do klasycznych autorów greckich (niechrześcijańskich). W greckiej liturgii wschodniej odnajdujemy zdanie greckiego filozofa Heraklita, a w liturgii zachodniej wyrażenie przypisywane Epimenidiuszowi, które zapożyczył także św. Paweł w swojej mowie na Areopagu. Te przykłady świadczą o tym, jak redaktorzy tekstów liturgicznych ulegali wpływowi klasycznej literatury greckiej.

Bezpośrednio po artykułach zamieszczony jest dokument Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów *Notificatio de memoriale Beatae Mariae Virginis Ecclesiae Matris*, rozszerzający obowiązkowe wspomnienie Maryi Matki Kościoła w dniu po Pięćdziesiątnicy na cały Kościół (s. 242–247).

Książki recenzowane w tym numerze „Ephemerides Liturgicae”:

José Antonio GOÑI, *Las nuevas plegarias eucarísticas en el „Missal Romano”. Origen. Formación del texto. Comentario*, Centre de Pastoral Liturgica, Barcelona 2017 (= *Cuadernos Phase* 240), 206 ss. Recenzował Markus Tymister.

Giuseppe MIDILI, *La riforma liturgica nella Diocesi di Roma. Studio in prospettiva storica e pastorale (1965–1975)*, CLV – Edizioni Liturgiche, Roma 2018 (= Bibliotheca „Ephemerides Liturgicae”, „Subsidia” 185; *Liturgia Opera Prima* 16), 426 ss. Recenzował Maurizio Barba.

Paolo TOMATIS, *I ministeri liturgici oggi*, Elledici, Torino 2017 (= *Manuali per I ministeri*), 109 ss. Recenzował Markus Tymister.